Εντοπισμός αδυναμιών της υφιστάμενη κατάστασης

Η συνοικία του Μούτταλου, ενώ χωροταξικά γειτνιάζει με το κέντρο της πόλης, παραμένει παραμελημένη, υποβαθμισμένη και υποανάπτυκτη σε σχέση με τις όμορες περιοχές του κέντρου. Συγκεκριμένα η οδός Φελλάχογλου δημιουργεί ένα νοητό σκληρό όριο μεταξύ της συνοικίας και της υπόλοιπης πόλης. Η συνοικία του Μούτταλου, ανέντακτη στον ευρύτερο αστικό ιστό, αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα και στην εσωτερική της λειτουργία. Η έντονη άτακτη δόμηση δημιουργεί ένα λαβυρινθώδες και χαοτικό αστικό τοπίο το οποίο δυσκολεύει τον επισκέπτη να προσανατολιστεί. Επίσης η μεγάλη πυκνότητα του σύνθετου και δαιδαλώδες οικιστικού συστήματος, που παρουσιάζει η περιοχή, δε δίνει τη δυνατότητα ύπαρξης δημόσιων υπαίθριων χώρων και χώρων πρασίνου. Επιπρόσθετα, ενώ υπάρχει έντονη ανάγκη για αστικά κενά και χώρους πρασίνου, οι σπηλιές των κρημνών, που παρουσιάζουν τέτοια χαρακτηριστικά και θα μπορούσαν να παρέχουν αυτού του είδους τις χωρικές ποιότητες, παραμένουν ανέντακτες και ανεκμετάλλευτες.

Στόχος της προτεινόμενης ανάπλασης

Στην υπό εξέταση περιοχή παρουσιάζονται τέσσερα βασικά σημεία αναφοράς: το χάνι του Ιμπραήμ, το τζαμί/ εκκλησία Αγίας Σοφίας, η κεντρική πλατεία Ισμέτ Ινονού και οι σπηλιές των κρημνών. Στόχος της προτεινόμενης διαδικασίας είναι ανάμεσα στα πρωτεύοντα σημεία να δημιουργούνται δευτερεύοντα σημεία, χώροι στάσης και πλατώματα. Η διαδρομή, που σε οδηγεί από το ένα σημείο της πόλης στο άλλο με την παρεμβολή των μικρότερων σημείων, στοχεύει να μετατραπεί από ένα απλό άξονα κίνησης σε ένα περίπατο διαφορετικών αστικών χωρικών ποιοτήτων και εμπειριών. Σκοπός είναι να δημιουργηθεί μια μεγάλη στενόμακρη πλατεία κατά μήκος ολόκληρης της διαδρομής, η οποία θα καταλαμβάνει και θα εκτονώνεται στα κενά σημεία που θα συναντά. Επίσης θα λειτουργεί ως μέσο προσανατολισμού στην άτακτη δομή της περιοχής και θα ενοποιεί τα επιμέρους σημεία δημιουργώντας συνοχή. Πρόσθετος στόχος είναι να εξασφαλιστεί η τοποθέτηση όλων των χώρων δημόσιας χρήσης σε αυτή την γραμμική πορεία για να δώσει όσο είναι εφικτό πολεοδομική ενότητα.

Κεντρική ιδέα- Βασικές συνθετικές αρχές

Ο κεντρικός άξονας της διαδρομής και κατ' επέκταση η βασική συνθετική ιδέα της παρούσας πρότασης παίρνει τη μορφή ενός καναλιού που φιλοξενεί όλες τις προτεινόμενες χρήσεις. Πρώτιστη χρήση του καναλιού είναι η δημιουργία ενός γραμμικού κήπου, μιας γραμμικής κηπούπολης, ενός ορίου ανάμεσα στο δρόμο και το πεζοδρόμιο. Η χάραξη της γραμμής δημιουργεί μια τομή και ένα σκίσιμο στο υφιστάμενο οδικό άξονα και αφήνει τη φύση να καταλάβει αυτό το στενό χώρο και να το μεταμορφώσει σε μια ζωντανή αρτηρία. Η κηπούπολη αυτή τρέχει κατά μήκος ολόκληρης της διαδρομής και μορφοποιείται ανάλογα με τα αστικά δεδομένα που της παρουσιάζονται. Δημιουργεί πλατώματα και διάφορα σημεία στάσης, όπου της το επιτρέπει ο υφιστάμενος αυστηρός αστικός ιστός. Επίσης η κηπούπολη τροφοδοτεί την κεντρική αρτηρία του Μούτταλου με πράσινο, το οποίο σήμερα είναι σχεδόν ανύπαρκτο. Σαν ζωντανός οργανισμός καταλαμβάνει οποιοδήποτε κενό χώρο και τον αναζωογονεί.

Η φύτευση του αυλακιού γίνεται με ενδημικά κυπριακά αρωματικά, αναρριχητικά, καλλωπιστικά φυτά, καρποφόρα και καλλωπιστικά δέντρα. Το είδος των φυτών και των δέντρων μεταβάλλεται ανάλογα με τον περιβάλλοντα χώρο και τη χρήση τους. Στους περισσότερους δημόσιους χώρους, με χρήσεις εμπορικές και ψυχαγωγίας φυτεύονται πιο καλλωπιστικά φυτά ενώ στις οικιστικές περιοχές φυτεύονται αρωματικά και καρποφόρα δέντρα τα οποία μετατρέπουν το γραμμικό κήπο σε ένα αστικό λαχανόκηπο. Ο ζωντανός αυτός οργανισμός παρέχει διάφορες ποιότητες σκίασης, οι οποίες μεταβάλλονται ανάλογα με τις εποχές. Η χρήση φυλλοβόλων δέντρων δημιουργεί σκίαση κατά τους θερινούς μήνες ενώ κατά την χειμερινή περίοδο επιτρέπει στις ακτίνες του ήλιου να τα διαπεράσουν. Επίσης τα αναρριχητικά φυτά, που χρησιμοποιούνται, σε συνδυασμό με το ύψος των άλλων φυτών εξαφανίζουν τυφλές όψεις κτιρίων και δημιουργούν ένα είδος κουρτίνας, διαδραστικής επιφάνειας, που κρύβει και αντίστοιχα αποκαλύπτει ενδιαφέροντα σημεία. Η πυκνότητα, το είδος και το ύψος της δεντροφύτευσης καθιστούν το κανάλι ένα δυναμικό, διαδραστικό σύμβολο, ποικίλων ταχυτήτων, που τροφοδοτεί την περιοχή με τις μέγιστες δημόσιες χρήσεις και διευκολύνσεις και σηματοδοτεί την πορεία από το χάνι του Ιμπραήμ μέχρι τις σπηλιές.

Η ιστορικότητα του χώρου επίσης αναδείκνυται μέσα από τη γραμμική αυτή παρέμβαση. Ο γραμμικός κήπος με τη μορφολογία του δίνει την αίσθηση της προσωρινής και όχι μόνιμης παρέμβασης καθώς τρέχει μέσα από την περιοχή, προσθέτοντας νέα βελτιωτικά στοιχεία. Αυτό οδηγεί στη μη αλλοίωση του υπάρχοντα χαρακτήρα του. Η γραμμική αυτή προσωρινή παρέμβαση συνάδει με τους σημερινούς κατοίκους της. Γίνεται αναφορά στο παρελθόν καθώς εστιάζει στα ιστορικά σημεία αλλά και ταυτόχρονα βελτιωτική για το μέλλον δίνοντας χώρους πρασίνου και ποιοτικούς δημόσιους χώρους στους μελλοντικούς κατοίκους ανεξαρτήτως καταγωγής. Η γραμμή φέρει ιστορικές πληροφορίες, ονομασίες οδών και οτιδήποτε κρίνεται απαραίτητο για την πληροφόρηση των επισκεπτών. Επίσης η γραμμή εκτός από το να πληροφορεί για την ιστορικότητα του χώρου εκθέτει και παρουσιάζει ενδημικά κυπριακά φυτά εμπλουτίζοντας την εμπειρία των επισκεπτών.

Αφετηρία, πορεία και αρχή του γραμμικού κήπου είναι το χάνι του Ιμπραήμ. Ένα κυβοειδές καθιστικό λειτουργεί ως τοπόσημο, σημείο συνάντησης και έναρξης της διαδρομής. Το κανάλι αρχίζει να τρέχει, να δημιουργεί μικρά καθιστικά και χώρους στάσης, να φωτίζει κατά τις νυκτερινές ώρες και να εξασφαλίζει την άνετη κίνηση των επισκεπτών.

Πρώτο σημείο εκτόνωσης και διαπλάτυνσης του αστικού γραμμικού πάρκου αποτελεί η πλατεία Ι στο αστικό κενό, δίπλα από το τζαμί, στο ύψος της οδού Ναμίλ Κεμάλ, κάτω από το χώρο στάθμευσης. Η πλατεία ενοποιεί το πλάτωμα στα δεξιά και αριστερά του δρόμου δημιουργώντας ένα σημαντικό σημείο στάσης. Το κατέβασμα από το χώρο στάθμευσης στην πλατεία γίνεται με ένα κατακόρυφο άξονα και με ράμπα για διευκόλυνση της πρόσβασης.

Δεύτερο σημαντικό σημείο στάσης η κεντρική πλατεία στην οδό Ισμέτ Ινονού. Καταργώντας την οδό Ισμέτ Ινονού, η πλατεία ΙΙ, με μια αυγοειδής κάτοψη, δημιουργεί ένα όριο προς το δρόμο και ένα άνοιγμα προς τους χώρους ψυχαγωγίας και εστίασης. Ο επικληνής πεζόδρομος ενώνει το άνω και κάτω επίπεδο της πλατείας. Ο γραμμικός κήπος τέμνει την πλατεία και δημιουργεί υπαίθριο χώρο εστίασης για τα γειτνιάζοντα

καφενεία. Το κανάλι δεντροφυτεύεται με ψηλά δέντρα έτσι ώστε να παρέχεται σκίαση στους χώρους εστίασης. Η υπόλοιπη πλατεία διαμορφώνεται σε διάφορα επίπεδα για να αποτελέσει ένα σημαντικό χώρο στάσης για τους επισκέπτες και τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής.

Τελευταίο σημείο στάσης και τερματικό του γραμμικού κήπου η περιοχή των σπηλιών των κρημνών. Η πλατεία ΙΙΙ παίρνει τη μορφή πάρκου με ένα αυγοειδές πλάτωμα, προσανατολισμένο με θέα τους βράχους των σπηλιών. Η σκληρή επιφάνεια της πλατείας σβήνει στο φυσικό έδαφος και εναρμονίζεται με το φυσικό περιβάλλον. Η πλατεία ενοποιεί τα δύο πάρκα, που χωρίζονται από την οδό Κιαζίμ Οσμάν και δημιουργεί ένα χώρο που θα μπορεί να φιλοξενεί εφήμερες υπαίθριες εκδηλώσεις. Στο σημείο αυτό ο γραμμικός κήπος σβήνει και γίνεται ένα με το φυσικό περιβάλλον του πάρκου. Στο χώρο αυτό προτείνεται αερόστατο στέγαστρο, μια πλήρως αναστρέψιμη λύση, που θα τοποθετείται για να παρέχει σκίαση στις διάφορες συγκεντρώσεις και το οποίο θα μπορεί να διπλώνεται και να αφαιρείται. Η λύση που προτείνεται στις σπηλιές είναι ήπια, για προστασία του φυσικού τοπίου και πλήρως αναστρέψιμη.

Η παρέμβαση που προτείνεται είναι ήπια και προσπαθεί να βελτιώσει την υφιστάμενη κατάσταση χωρίς να την αλλοιώσει. Λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα της συνοικίας του Μούτταλου, αντιμετωπίζει με σεβασμό τις ιδιαίτερες πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες που επικρατούν και στοχεύει να απαμβλύνει τα υπάρχοντα κοινωνικά προβλήματα. Δε γίνονται παρεμβάσεις στα κτίρια αλλά η ανάπλαση της συνοικίας υλοποιείται με τη δημιουργία ενός γραμμικού κήπου, με το σχεδιασμό υπαίθριων χώρων και με την ένταξη της περιοχής των σπηλιών.